It Fryske Gea

Meer bloemen, minder insecten

Op de Delleboersterheide in Zuid-oost-Friesland heeft It Fryske Gea in 2012 en 2019 florakarteringen uitgevoerd. Dit gevarieerde gebied van droge en natte heide, hoogveentjes en schraalgraslanden is 195 hectare groot. Enkele soorten van schraal grasland en (vochtige) hei zijn zowel in verspreiding als aantal toegenomen. Op de schrale graslanden zijn dat bijvoorbeeld borstelgras, stekelbrem en hondsviooltje, in de vochtige hooilanden sterzegge, blauwe knoop en heidekartelblad. In de vochtige heide breiden blauwe zegge, bruine snavelbies en klokjesgentiaan zich uit. Ook de hoogveensoorten kleine veenbes, ronde zonnedauw en eenarig wollegras doen het goed.
Met de insecten in het gebied gaat het desondanks slecht. Bij een inventarisatie werden slechts veertien bijensoorten gevonden. Dat is beduidend minder dan de 41 soorten in een vergelijkbaar terrein elders. De afgelopen 25 jaar zijn bovendien vier karakteristieke dagvlinders verdwenen: aardbeivlinder (1998), veenhooibeestje (1999), geelsprietdikkopje (2002) en gentiaanblauwtje (2010). Het is de vraag of de heivlinder het nog redt, met maar twee waarnemingen sinds 2015. De zilveren maan koloniseerde het gebied in 2015, maar was in 2018 alweer verdwenen. De kommavlinder is nog wel aanwezig, maar de aantallen lijken af te nemen. Vermoedelijk speelt de afname van voedselkwaliteit van waardplanten door stikstofneerslag een rol. Vanwege de verhoogde stikstofneerslag zijn bovendien meer Exmoorpony's en Drentse heideschapen nodig om de heide in stand te houden. Bij een hogere graasdruk zal het voor veel insecten moeilijker zijn om hun levenscyclus te voltooien. Al die pootjes en bekjes verkleinen de overlevingskans van rupsen en poppen.

Klokjesgentiaan waarop het gentiaanblauwtje haar eieren afzet. (Foto: Koos Dijksterhuis)

Marten Sikkema
Specialist Natuurkwaliteit en Beheer, It Fryske Gea

Het Drentse Landschap

Een botanische verrassing in het Hunzedal

Op de overgang van de Hondsrug naar het Hunzedal ter hoogte van Exloo ligt het LOFAR-gebied. Een natuurgebied waar wetenschap en natuur samenkomen. Hier staat een van de grootste ruimtetelescopen ter wereld, uitgevoerd in vele antenne-eilandjes. LOFAR staat voor Low Frequency Array. Hiermee worden radiosignalen uit de ruimte opgevangen en geanalyseerd door ASTRON. Rond deze antenne-eilandjes is een nat natuurgebied ingericht van ruim 300 ha. Het bestaat uit open water, rietmoerassen, vochtige hooilanden en natte schraallanden. Op oude kaarten is te zien dat deze laag gelegen en dus natte plek, Uilenbroeken genaamd, pas heel laat kon worden ontgonnen. Uilenbroeken is deel van het Natuurnetwerk Drenthe (voorheen Ecologische Hoofdstructuur). Sindsdien de inrichting in 2008 heeft het gebied zich ontwikkeld tot een zeer waardevol wetland met veel bijzondere vogels en planten: van roerdomp tot blauwborst en van dopheide tot moeraszoutgras. Het bijzondere is dat het gebied vrijwel de hele gradiënt beslaat, van de Hondsrug tot de Hunze, hier het Achterste diep genaamd. Daardoor kon ook de sterke grondwatervoeding vanaf de Hondsrug worden benut. Anders gezegd: de grondwatermotor kon weer worden aangezet. Dat resulteert nu in natte heiden, veldrusschraallanden, (matig) basenrijke trilveenvegetaties en rietmoerassen. Groot was de verbazing in september 2023 toen provinciaal ecoloog Hans Dekker er honderden parnassia's aantrof. Ze staan op de plekken die het sterkst gevoed worden door grondwater. Waarschijnlijk zijn zaden van de plant aangevoerd door moerasmaaiers. Dat de soort zo goed aanslaat bewijst dat de waterhuishouding prima is. En hoewel de genetische herkomst wellicht in de kustgebieden ligt, is parnassia een mooie aanwinst voor het Hunzedal.

Uko Vegter
Afdeling Onderzoek en Planning, Het Drentse Landschap

Parnassia. (Foto: Koos Dijksterhuis)

LandschappenNL

De teksten zijn afkomstig van de Provinciale Landschappen.
www.landschappen.nl